

MAHALLE KURGUSU ÇERÇEVESİNDE PEYZAJ TASARIM KARARLARININ GELİŞTİRİLMESİ: TEKİRDAĞ/ÇORLU/TÜRKGÜCÜ MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Tuğba KİPER*¹, Taner BAŞARAN²

^{1*2} Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ

Öz

Bu çalışmada plan ve tasarım yaklaşımlarında özgün ve yerel değerlerini koruyabilen sürdürülebilir bir yaşam ortamı oluşturmak önemli bir gerekliliktir" hipotezi çerçevesinde Tekirdağ/Çorlu İlçesi özelinde yeni yerleşime açılması öngörülen Türkgücü Mahallesi örneğinde peyzaj tasarım kararlarının geliştirilmesi öngörülmüştür. Bu amaçla; sanayi kenti imajı ile ön plana çıkmış bir İlçenin henüz yapılaşmaya açılmamış bir alanın; parsel, açık alan, sokak ve yapı ölçeğine kadar inen bir yaklaşımla, çevresel açıdan sürdürülebilir, toplumsal açıdan yaşanılabilir, kültürel açıdan özgün bir şekilde tasarlanması hedeflenmiştir. Çalışma yöntemi, literatür verilerinin incelenmesi, arazi gözlemleri, analiz ve değerlendirmeleri ile peyzaj tasarım projelerini içermektedir. Yöntem süreci dahilinde, mahalle ölçeğinde; eğim, bakı, yükseklik, kentsel donatı alanları, yeşil alanlar ve ulaşım durumuna ilişkin haritalar oluşturulmuştur. İlgili haritalardan yararlanılarak, parsel- açık-yeşil alan-yol ve bina ölçeğinde stratejiler geliştirilerek, stratejilere yönelik AutoCAD, Photoshop ve Lumion programlarının kullanıldığı çok sayıda 3 boyutlu proje örneklerini içeren tasarım kararları geliştirilmiştir. Çalışma sonuçları "Griden Yeşile Dönüşüm" konsepti çerçevesinde, sürdürülebilir kentlerin gelişimi için mahalle kurgusu özelinde mikro ölçekte bir örnek oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mahalle, Peyzaj Tasarım, Yeşil Alan, Tekirdağ/Çorlu

DEVELOPING LANDSCAPE DESIGN DECISIONS IN THE FRAMEWORK OF NEIGHBORHOOD FICTION: THE EXAMPLE OF TEKİRDAĞ/ÇORLU/TÜRKGÜCÜ NEIGHBORHOOD

Abstract

In this study, it is envisaged to develop landscape design decisions in the example of Türkgücü District, which is expected to be opened for a new settlement in Tekirdağ / Çorlu District, within the framework of the hypothesis that "it is an important requirement to create a sustainable living environment that can preserve its original and local values in planning and design approaches". For this purpose, it is aimed to design an area that has not yet been opened for construction in a district that has come to the forefront with

Sorumlu Yazar: Tuğba KİPER, tkiper@nku.edu.tr

its industrial city image with an approach that goes down to parcel, open space, street and building scale in an environmentally sustainable, socially livable and culturally original way. The study method includes examining the literature data, field observations, analysis and evaluations, and landscape design projects. Maps regarding slope, aspect, elevation, urban reinforcement areas, green areas and transportation status were created at the neighborhood scale within the method process. Strategies were developed at the scale of parcels, open-green areas, roads and buildings, and design decisions were developed including many 3D project examples using AutoCAD, Photoshop and Lumion programs for strategies by utilizing the relevant maps. The results of the study will set a micro-scale example for the development of sustainable cities, in particular the neighborhood setting within the framework of the concept of "Transformation from Gray to Green".

Keywords: Neighborhood, Landscape Design, Green Area, Tekirdağ/Çorlu

1. GİRİŞ

Kentleşme süreci ile birlikte; toplumsal, ekonomik, çevresel ve mekânsal boyutta değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Özellikle de 1950’li yıllarla birlikte; kent kurgusunda “apartmanlaşma”, “gecekondulaşma” ve “toplu konut” oluşumları ortaya çıkmıştır [1, 2]. Sekizinci Kalkınma Planı ile birlikte de 2000’li yıllardan itibaren kentlerde “dönüşüm” olgusu strateji olarak ele alınmaya başlanmıştır [3]. Kent kurgusundaki değişim ve dönüşüm; kır-kent, toplum-mekân, çevre-canlı yaşamı ilişkisinde çok boyutlu problemleri beraberinde getirmiştir. Bu durum geleneksel mahalle dokusu ve mahalle kültürünün zayıflamasına ve sadece mekânsal anlamda sürekliliğini koruyan bir fiziksel bir sınır olarak yerini alan mahalle olgusunu oluşturmuştur. Diğer taraftan mahalle; yapı/ ada-parcel-sokak-yeşil alan ve mahalle sakinleri ile onların yaşam biçimleri ile kentin yapı taşı olup, kentsel kimliğin devamlılığı ve sürdürülmesinde önemlidir [1, 2]. Birçok çalışmada da günümüz kentleri için mahalle kurgusunun önem ve gerekliliğine dikkat çekilmiştir [4-10]. Duany vd., (2003) de çalışmalarında; yeni şehircilik akımına göre mahalleyi kent organizasyonunun başlangıç ölçeği olarak tanımlamışlardır [11]. Bununla birlikte; Ulusal plan ve politika yaklaşımlarında da yaşam kalitesi, kimlik, imaj, ekoloji, sürdürülebilirlik, yerellik, özgünlük gibi kavramlarla birlikte kentin ana kurgusunu oluşturan mahalle ölçeğinden başlayarak plan ve tasarım kararlarının alınması gerekliliği vurgulanmıştır. Öyleki; On Birinci Kalkınma Planı’nda, şehirleşme hedefleri içerisinde; mahalle kültürü ve kent bilincini geliştirecek strateji ve

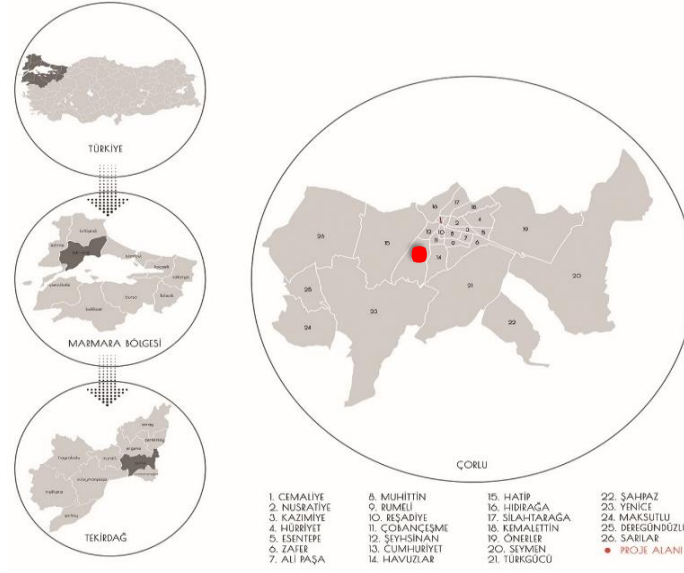
uygulamaların yaygınlaştırılması gerekliliği ortaya konmuştur. Yine aynı planda 81 ilde “Özgün mahalle sertifikası” olması hedeflenmiştir [12]. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’nde; park, çocuk bahçesi, oyun alanı park gibi açık alan tasarımları mahalle ve semt ölçeği ile ilişkilendirilmiştir [13]. Mülga T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı öncülüğünde hazırlanan ve Kentsel Tasarım Rehberlerinde de mahalle, sokak/parsel ve yapı ölçekleri kentsel tasarımın ve kentsel tasarım rehberlerinin etkin olduğu ölçekler olarak tanımlanmıştır [14]. Toki ve Emlak Konut iş birliği ile düzenlenen “7 İklim 7 Bölge –Mahalle Ulusal Mimari ve Kentsel Tasarım Fikir Yarışması”nın genel çerçevesini “mahalle dokusu, mahalle kültürü, kimlik, kullanıcı odaklılık, yaşam ve mekân kalitesi, sosyal yaşam, geleneksel değerler, modern yaşam gereksinimleri, sosyal bütünleşme, mimari öğeler, kentsel estetik ve peyzaj, silüet, ekoloji kavramları ile yeni şehircilik akımlarının “mahalle” ortak bileşeninde sentezlenmesi oluşturmuştur [15]. Bu doğrultuda çalışmada *plan ve tasarım yaklaşımlarında özgün ve yerel değerlerini koruyabilen sürdürülebilir bir yaşam ortamı oluşturmak önemli bir gerekliliktir*" hipotezi çerçevesinde Tekirdağ/Çorlu İlçesi özelinde yeni yerleşime açılması öngörülen Türkgücü Mahallesi örneğinde peyzaj tasarım kararlarının geliştirilmesi öngörülmüştür. Bu amaçla; sanayi kenti imajı ile ön plana çıkmış bir İlçenin henüz yapılaşmaya açılmamış bir alanın; parsel, açık alan, sokak ve yapı ölçeğine kadar inen bir yaklaşımla, çevresel açıdan sürdürülebilir, toplumsal açıdan yaşanılabilir, kültürel açıdan özgün bir şekilde tasarlanması hedeflenmiştir. Böylelikle, bu çalışmada, örnek olarak seçilen mahalle özelinde, Çorlu İlçe’sinin sanayi kenti (gri) algısını azaltacak insan-ekoloji-mekan etkileşimi çerçevesinde sürdürülebilir gelişimini destekleyen, tasarım kararları geliştirilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

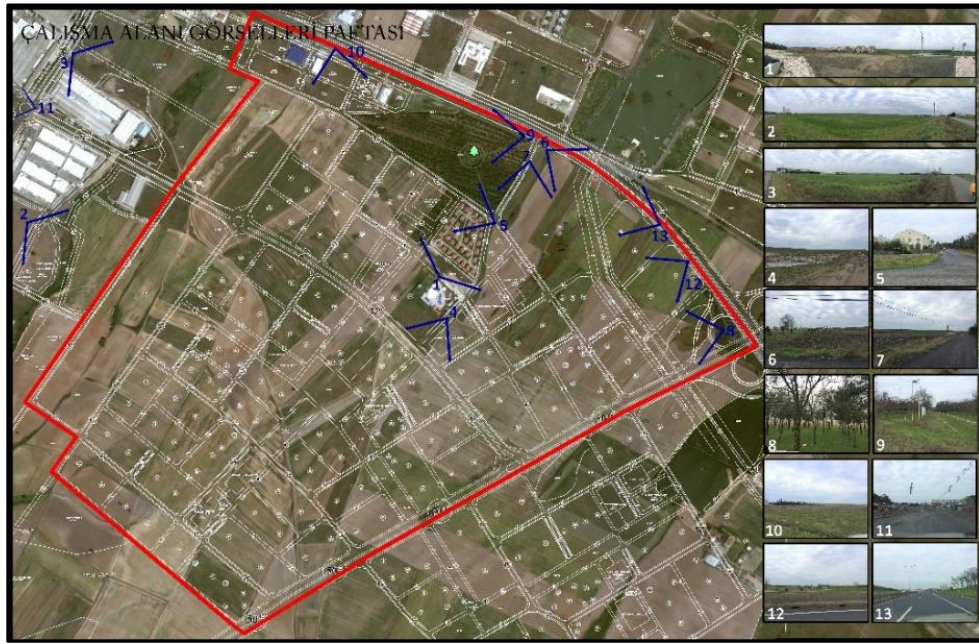
2.1. Materyal

Çalışma alanı Tekirdağ İli Çorlu İlçesi Türkgücü Mahallesi’nin doğusunda yer alan henüz yerleşime açılmamış 2.060.056 m²’lik parsel alanına sahip bölümüdür (Şekil 1). Genel olarak yükselti farklılıkların görülmediği, düze yakın bir eğimin hakim olduğu bir görünüme sahiptir (Şekil 2). Alan, seçiminde; yeşil alan varlığı, önemli odak noktalarına yakınlık, yerleşime açılmamış olması ve erişilebilirlik durumu etken olmuştur. Öyleki alan, önemli kent odaklarından Çorlu havalimanı, AVM’ler bölgesi ve Gölbaşı Gençlik Parkı’na oldukça yakın bir konumdadır.

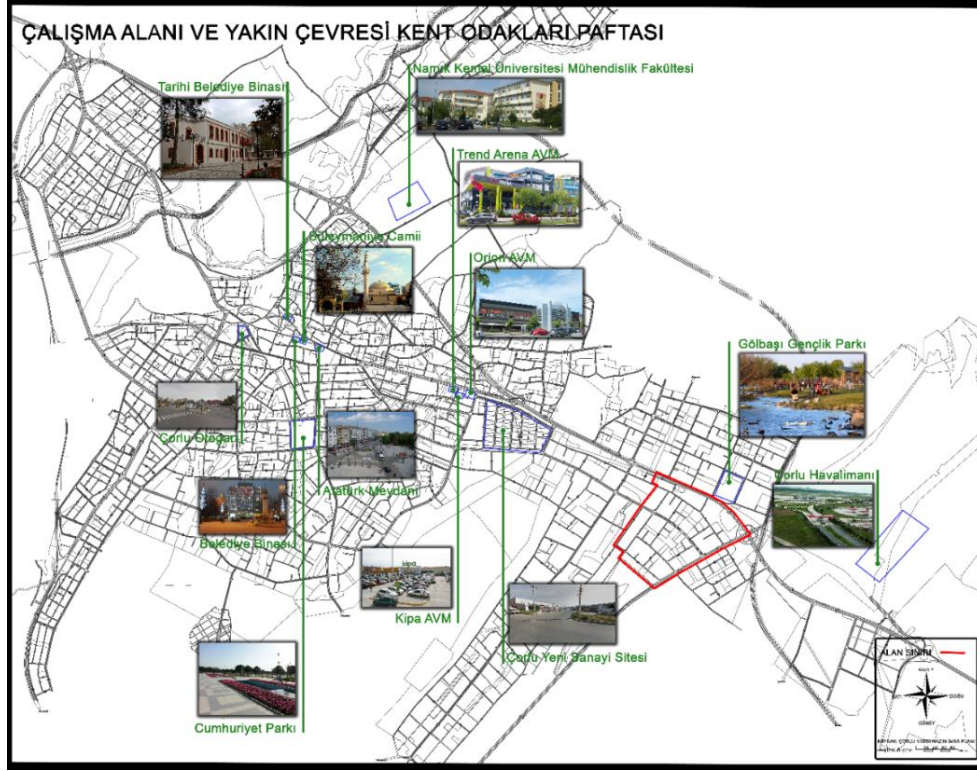
(Şekil 3). Konu ile ilgili makale, tez, rapor vb. kaynaklar da çalışmanın ikincil materyallerini oluşturmuştur.

Şekil 1. Çorlu ilçesi ve çalışma alanı konumu

Şekil 2. Çalışma alanı Google earth görüntüsü ve görselleri

Şekil 3. Çalışma alanı ve yakın çevresi kent odakları paftası

2.2. Yöntem

Çalışma yöntemi; amaç ve kapsamın belirlenmesi, veri toplama ve analiz, tasarım kararlarının belirlenmesi ile sonuç ve önerilerin geliştirilmesi olmak üzere 4 temel aşamadan oluşmaktadır. Her bir aşama bir sonraki aşamanın altlığı oluşturacak şekilde planlanmıştır. Çalışma yönteminin kurgusunda; T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) ile Emlak Konut İşbirliği ile düzenlenen “7 İklim 7 Bölge Mahalle Ulusal Mimari ve Kentsel Tasarım Fikir Yarışması” oluşturmuştur. İlgili yarışmada; mahalle dokusu, mahalle kültürü, sosyal bütünleşme, insan ölçeği, yeşil alan, siluet, sokak, meydan gibi önemli kavramların temel alındığı Türkiye'nin farklı iklim koşullarına ve kültürel değerlere sahip yedi bölgesindeki iller için örnek olarak seçilen alanlarda mahalle kimliğinin oluşturulması amaçlanmıştır [2, 15].

Amaç ve kapsam belirleme: Çalışma kapsamında öncelikle alana ve konuya ilişkin amaç kapsam belirlenmiştir. Giriş bölümünde detaylı bir biçimde verilmiştir.

Veri toplama ve analiz: Bu aşamada, Çorlu Belediyesinden temin edilen 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Nazım ve Uygulama imar planları [16, 17], çeşitli makaleler, raporlar taranarak incelenmiştir. Konu ile ilgili makale ve raporlar çalışma genel kurgusunun oluşturulmasında etken olmuştur. İmar Plan'larından elde edilen veriler ile eğim, bakı, yükseklik, yeşil alanlar, kentsel donatı alanları, konut alanları ve ulaşım durumuna ilişkin haritalar oluşturulmuştur. İlgili haritalar tasarım kararlarının geliştirilmesine dayanak oluşturmuştur.

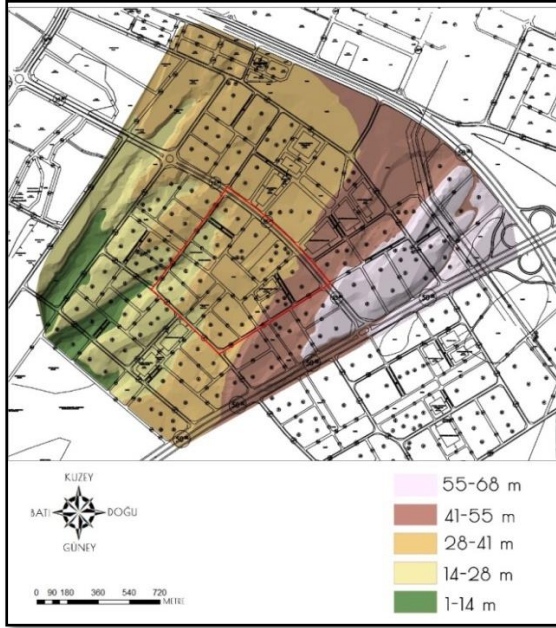
Tasarım kararlarının belirlenmesi: Bu aşamada, "*Griden Yeşile Dönüşüm*" konsepti çerçevesinde, mahalle-yeşil alan- cadde/sokak ve yapı ölçeğinde tasarım kararları geliştirilmiştir. Tasarım kararlarında; iklim odaklı tasarım (hakim rüzgar ve güneşlenme açıları), yeşil ve sosyal odaklı tasarım (komşuluk, aktivite ve sosyal ilişkiler), yaya odaklı tasarım (yürünebilirlik, erişilebilirlik), doğa ve yaşam odaklı tasarım (yeşil çatı, karma kullanımlar, az katlı yapılaşma, ortak kullanım alanları) olmak üzere 3 temel prensip etken olmuştur. Ana prensiplere bağlı kalınarak; ada-parcel-açık alan-yapı ve sirkülasyon ilişkisi, doluluk/boşluk oranı, aktivite çeşitliliği, oturma-izleme-sohbet etme-alışveriş yapma olanağı sağlayacak ortak mekân oluşturma gibi ölçütler dikkate alınmıştır. İlgili ölçütlerin geliştirilmesinde çeşitli kaynaklar temel alınmıştır [15, 1, 18, 2].

Sonuç ve önerilerin geliştirilmesi: İlgili hedeflere yönelik mahalle-yeşil alan- cadde/sokak ve yapı ölçeğinde geliştirilen tasarım kararları AutoCAD, Photoshop ve Lumion programları kullanılarak 3 boyutlu görsellerle desteklenecek şekilde sunulmuştur.

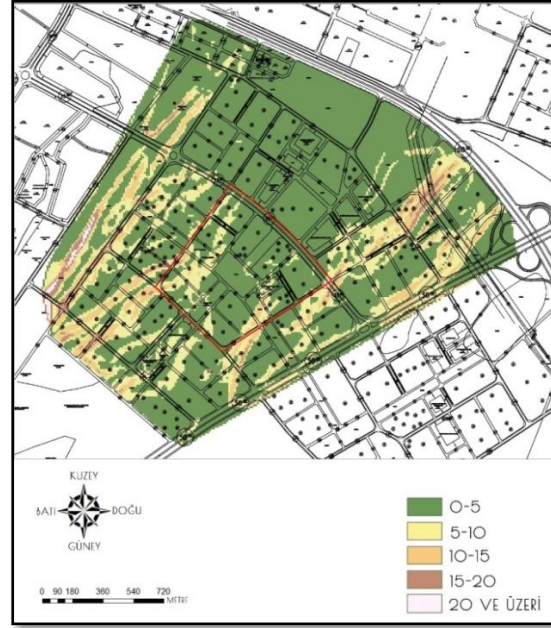
3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Çalışma Alanı ve Yakın Çevresine İlişkin Topografik Yapı

Topoğrafik yapı; tasarım kararların geliştirilmesinde önemli bir belirleyicidir [10, 20-24]. Bu kapsamda; çalışma alanı ve yakın çevresi topografik yapı durumuna ilişkin olarak Çorlu İlçesi İmar Planı paftalarından yararlanılarak, yükseklik, eğim ve bakı haritaları oluşturulmuştur. Buna göre, proje alanı; 14 m ile 55 m aralığında bir yüksekliğe sahip olup, eğim açısından incelendiğinde; %0-10 arasındaki eğime sahip olduğu saptanmıştır. Alanın büyük bir bölümü düz ve düze yakın bir eğime sahiptir (Şekil 4, Şekil 5).

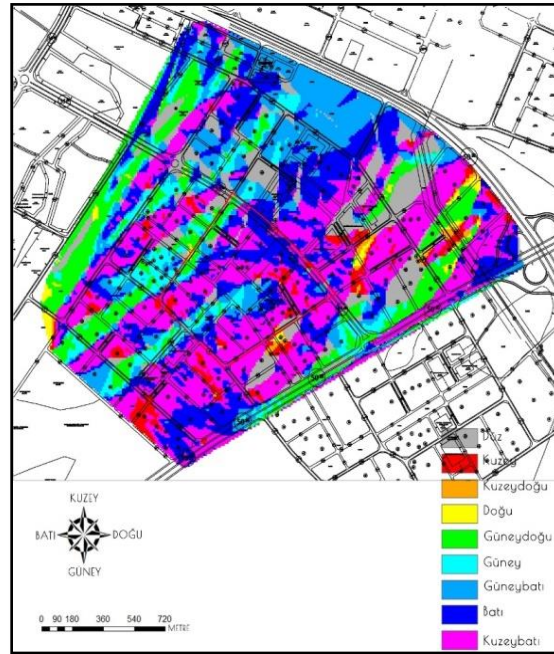

Şekil 4. Çalışma alanı yükseklik haritası

Şekil 5. Çalışma alanı eğim haritası

Çalışma alanı ve yakın çevresi bakı durumu incelendiğinde ise batı ve kuzeybatı yönlerinin baskın olduğu görülmektedir (Şekil 6).

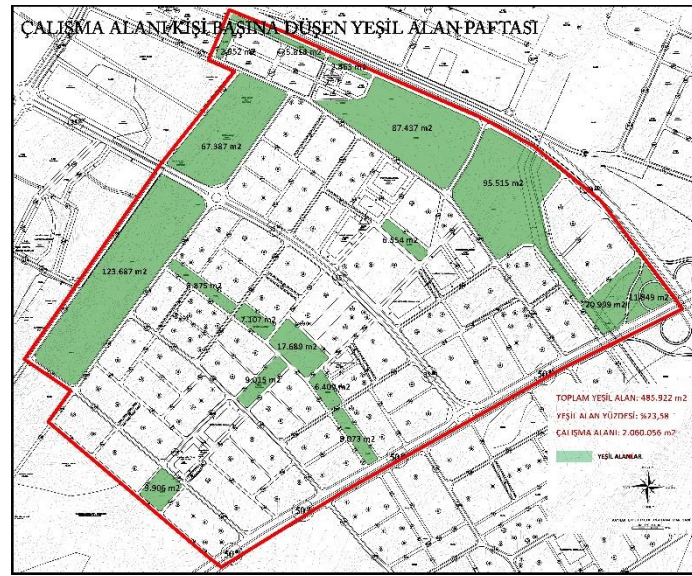

Şekil 6. Çalışma alanı bakı haritası

3.2. Çalışma Alanı ve Yakın Çevresine İlişkin Yeşil Alan Durumu

Sarı Başman ve Akın (2018)'in da belirttiği gibi; yeşil alanlar, mahalle-komşuluk grubu ölçeğinde olması gereken ortak mekânlar olup, hareket, izleme, oturma, bekleme, oyun oynama vb. tüm aktivitelere cevap verebilecek nitelikler taşımalıdır [18]. Sürdürülebilir ve yaşanabilir odaklı tasarım yaklaşımlarının temelinde de çevresel, sosyal, fiziksel faydaları ile yeşil alanlar yer almaktadır [22, 21, 23,24, 8, 10].

Çalışma alanı toplam yeşil alan miktarı 485.922 m² olarak hesaplanmıştır. Bu miktar çalışma alanının yaklaşık %23,59'unu kapsamaktadır. Yeşil alanlar, çalışma alanının doğu ve kuzey yönünde yer almış olup, bu durum, doğal bir eşik oluşturacağından önemlidir. Bununla birlikte alanın ortasında kuzeyini güneyine bağlayan yeşil bir aks bulunmaktadır (Şekil 7).

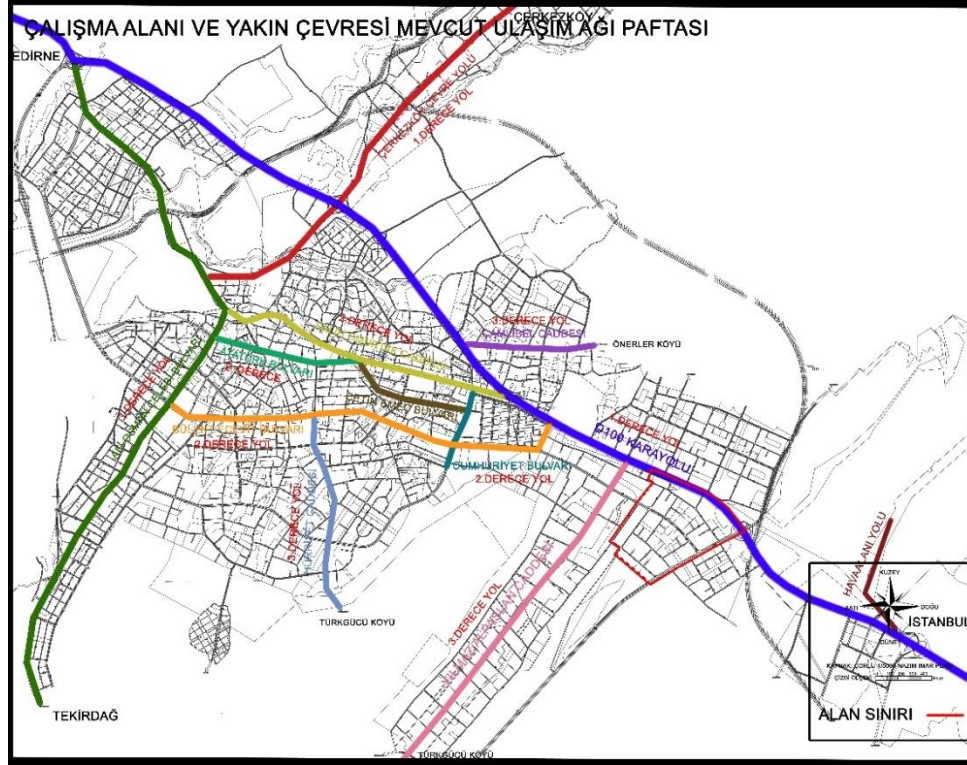
Şekil 7. Çalışma alanı yeşil alanlar paftası

3.3. Çalışma Alanı ve Yakın Çevresine İlişkin Ulaşım Durumu

Kentsel gelişme ve kentin biçimlenişi ile ulaşım arasında güçlü bir ilişki vardır [25, 26]. Keza; Palma Nova'nın, radyal sistem ile beraber ışımsal simetrik yaklaşımı, Soria Y. Mata'nın lineer kent modeli, Ebenezer Howard'ın bahçe-şehir düzeni, Le Corbusier'in ışımsal kent öngörülerinde yollar kent formunun biçimlenişinde önemli birer belirleyici olmuşlardır [27]. Çalışma alanı ve yakın çevresi mevcut ulaşım durumu incelendiğinde, alanın kuzey sınırını Edirne İstanbul bağlantısını

sağlayan D-100 karayolunun oluşturduğu görülmektedir (Şekil 8). Bu yol kentin gelişiminde önemli bir referans olmuştur. Aynı zamanda bu yol, çalışma alanının kuzey sınırını yatay eksende kesen bir konumunda yer almaktadır.

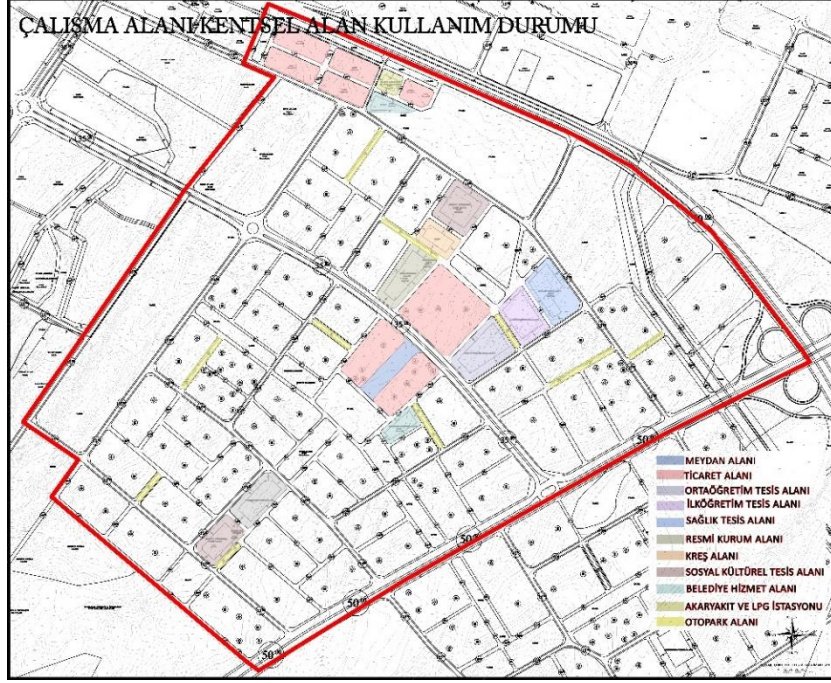
Şekil 8. Çalışma alanı ve yakın çevresi mevcut ulaşım paftası

3.4. Çalışma Alanı ve Yakın Çevresine İlişkin Kentsel Alan Kullanımları ve Konut Alanları

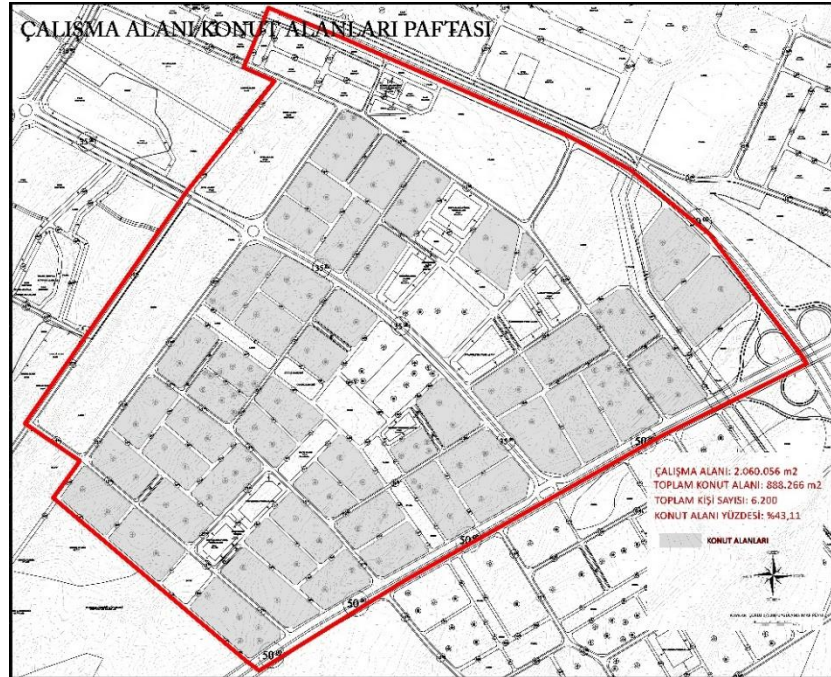
Çalışma alanı içerisinde meydan alanı, ticaret alanı, ortaöğretim tesis alanı, ilköğretim tesis alanı, sağlık tesis alanı, resmi kurum alanı, kreş alanı, sosyal kültürel tesis alanı, belediye hizmet alanı, otopark alanı, yeşil alanlar, konut alanlarının bulunduğu görülmektedir. Kentsel donatıların çalışma alanının ortasında bir aksta toplandığı görülmektedir. Ticaret alanları ise alanın kuzey ve güneyini bağlayan ana aksın merkezinde yer almaktadır. Bu durum özellikle mahallelinin ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda alışveriş yapma olanakları açısından erişim kolaylığı yaratacaktır (Şekil 9).

Çalışma alanı ve yakın çevresi imar planına göre konut alanları paftası Şekil 10'da verilmiştir. Buna göre; konut alanlarının sık yoğunlukta olduğu görülmektedir. Çalışma alanı sınırları

içerisinde konut alanlarının 888.266 m² alan kapladığı görülmektedir. Bu alan toplam alanın %43,11 ini oluşturmaktadır (Şekil 10).

Şekil 9. Çalışma alanı kentsel alan kullanım durumu paftası

Şekil 10. Çalışma alanı konut alanları paftası

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

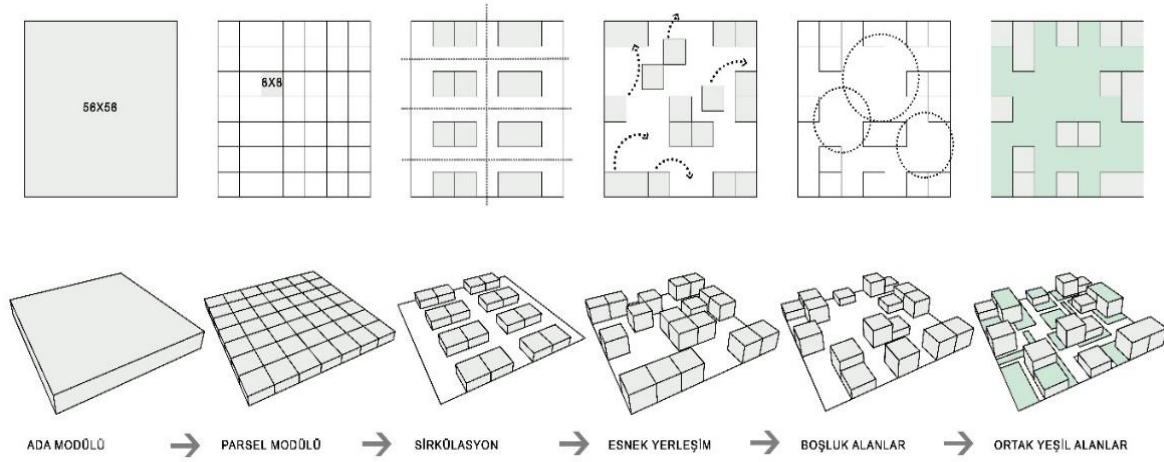
Çalışma kapsamında elde edilen verilere dayalı olarak, “Griden yeşile dönüşüm” konsepti çerçevesinde belirlenen; yeşil, sosyal, yaya, doğa ve yaşam odaklı temel prensipler dahilinde çeşitli stratejiler belirlenmiştir. İlgili stratejilere yönelik, ada-parcel-açık alan-yapı ilişkisi temelinde alt hedefler tanımlanmış ve bunlara ilişkin kazanımlar belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışma alanı genel tasarım ilkelerine yönelik strateji, hedef ve kazanımlar

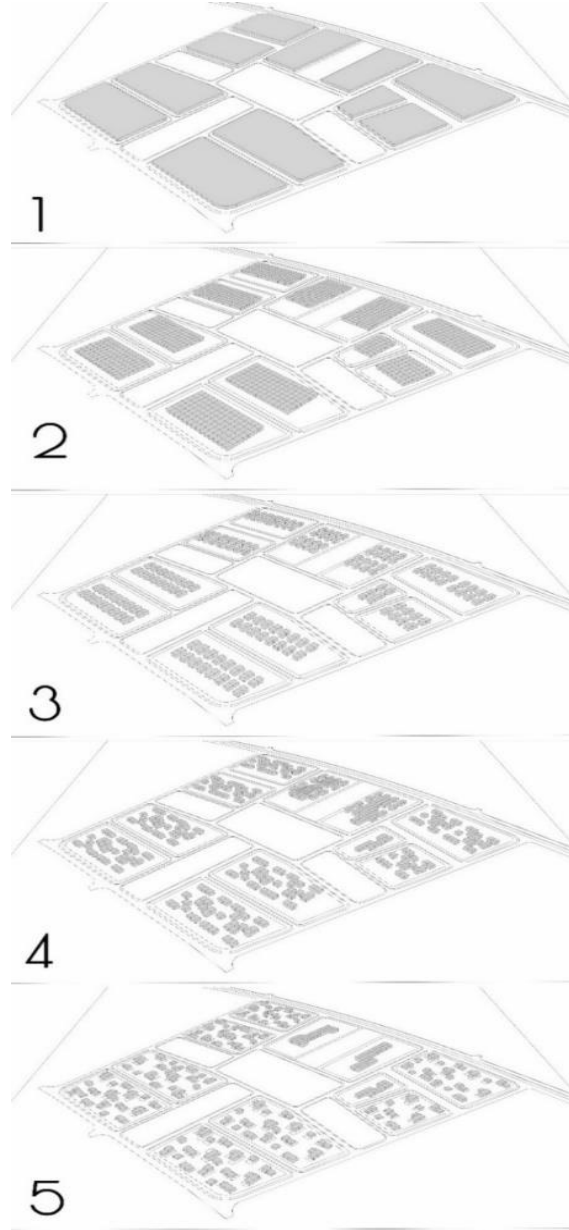
Stratejik İlkeler	Alt Hedefler	Kazanımlar
Yeşil ve sosyal odaklı parcel-yapı ilişkisi	Hareketli ızgara düzeni ile sirkülasyon, esnek yerleşim, boşluk alanlar ve ortak yeşil alanlar oluşturulması	Komşuluk, aktivite çeşitliliği ve sosyal ilişkiler
Doğal havalandırma	Hakim rüzgar ve güneşlenme açıları dikkate alınarak yerleşim kararlarının oluşturulması	Ekolojik sürdürülebilirlik, iklim öncelikli tasarım
Karma kullanım	Kullanımların çeşitlendirilmesi	Komşuluk, sosyal iletişim, sosyal güvenlik
Yeşil alanlarda süreklilik	Birbiri ile etkileşimli ve ilişkili yeşil alan kurgusu	Ekolojik sürdürülebilirlik,
Aktif ve pasif rekreasyon olanaklarını geliştirme	Yaşayan, canlı ve dinamik bir mahalle dokusunun yaratılması	Aktivite çeşitliliği ve sosyal ilişkiler
Ortak mekan oluşturma	Oturma-izleme-sohbet etme-alışveriş yapma olanağı sağlayacak alanlar tasarlanması	Aktivite çeşitliliği, sosyal iletişim, sosyal ilişkiler
Yaya öncelikli mahalle	“Woonerf” ve “Home zone” uygulamalarının tasarlanması Bisiklet yolu tasarlanması Toplu taşıma güzergahlarının geliştirilmesi	Konfor, erişilebilirlik, aidiyet,
Kentsel silüette insan ölçeğine uygun yapılaşma	Az katlı, bahçeli yapılaşma biçimi	Algılanabilirlik, konfor, aidiyet,
Su etkin tasarım	Ekolojik gölet tasarlanması, drenaj sistemi	Ekolojik sürdürülebilirlik

Tablo 1’de verilen strateji ve alt hedefler aşağıda maddeler şeklinde ayrıntılı bir biçimde verilmiştir.

- Yerleşim düzeni oluşturulurken; sirkülasyon, doluluk–boşluk, yönlenme, manzara, yeşil alan ve rüzgâr durumu dikkate alınmıştır (Şekil 11, Şekil 12)

Şekil 11. Ada içi yerleşim düzen planı

Şekil 11 ve Şekil 12’de belirtilen, ada içi yerleşim düzeninde; öncelikle her bir ada modülü eşit oranlarda gridlere bölünmüş, sonrasında her bir grid, sirkülasyon, doluluk-boşluk, manzara ve yönlenme ilkeleri dikkate alınarak farklı büyüklük ve konumlarda yerleştirilen yapı blokları ile yeşil koridorlar şeklinde tanımlanmıştır. Ada-parcel bölümlenmesinde; yapı blokları arasında en az 2, zaman zaman ise 4 tarafı açık-yeşil alanlardan oluşan ortak ve esnek kullanım için ayrılmış yeşil alanlar oluşturulması sağlanmıştır. Ada-parcel düzeninde, yapıların biçimlenişini belirtmek için, üçlü, ikili ve tekli küp şeklinde gösterilen her bir blok farklı ölçülere sahip tek bir yapı grubunu göstermektedir.

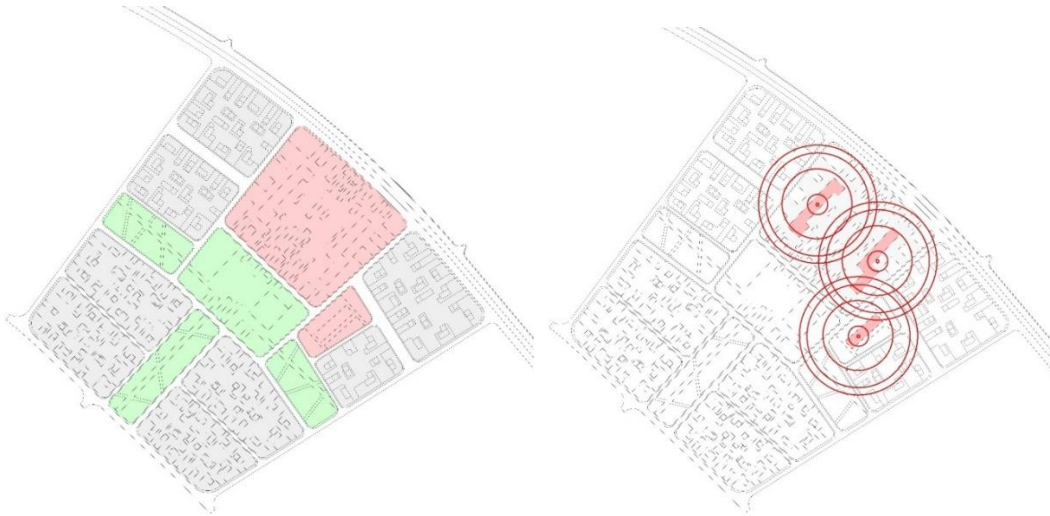
Şekil 12. Çalışma alanı yapılaşma aşamaları

- Proje alanında hakim rüzgar ve güneşlenme açıları dikkate alınarak yerleşim kararları oluşturulmuştur. Kuzey, kuzeybatı hakim rüzgar yönlerine göre yapı kompozisyonları imar planına uygun olarak önerilmiştir. Böylelikle rüzgar akışının yapı blokları arasında kesintiye uğramadan devam ederek serinlik etkisi yaratması hedeflenmiştir. Bu durum hem Çorlu İlçesi merkez yerleşimi, hem de örnek olarak seçilen çalışma alanı özelinde belirtilmiştir (Şekil 13).

Şekil 13. Çalışma alanı rüzgar koridoru planı

- Mahallelinin günlük ihtiyaçlarına cevap verebilecek ticaret ve yeşil alan gibi kullanımların geliştirilmesi ile ticaret-konut-yeşil alan birlikteliğinin sağlanması öngörülmüştür (Şekil 14). Bu durumun; kullanıcı-mekan-yeşil ilişkisinin kurgulanmasında önemli bir dayanak oluşturacağı düşünülmüştür. Öyle ki; Alver (2010) çalışmasında; mahallenin kuruluşunda mekân ve insanın iki temel dayanak olduğunu vurgulamış ve bu birlikteliğin, kullanıcılara yönelik olarak komşuluk, ait olma, benimsenme gibi duyguları güçlendirdiğini belirtmiştir [6].

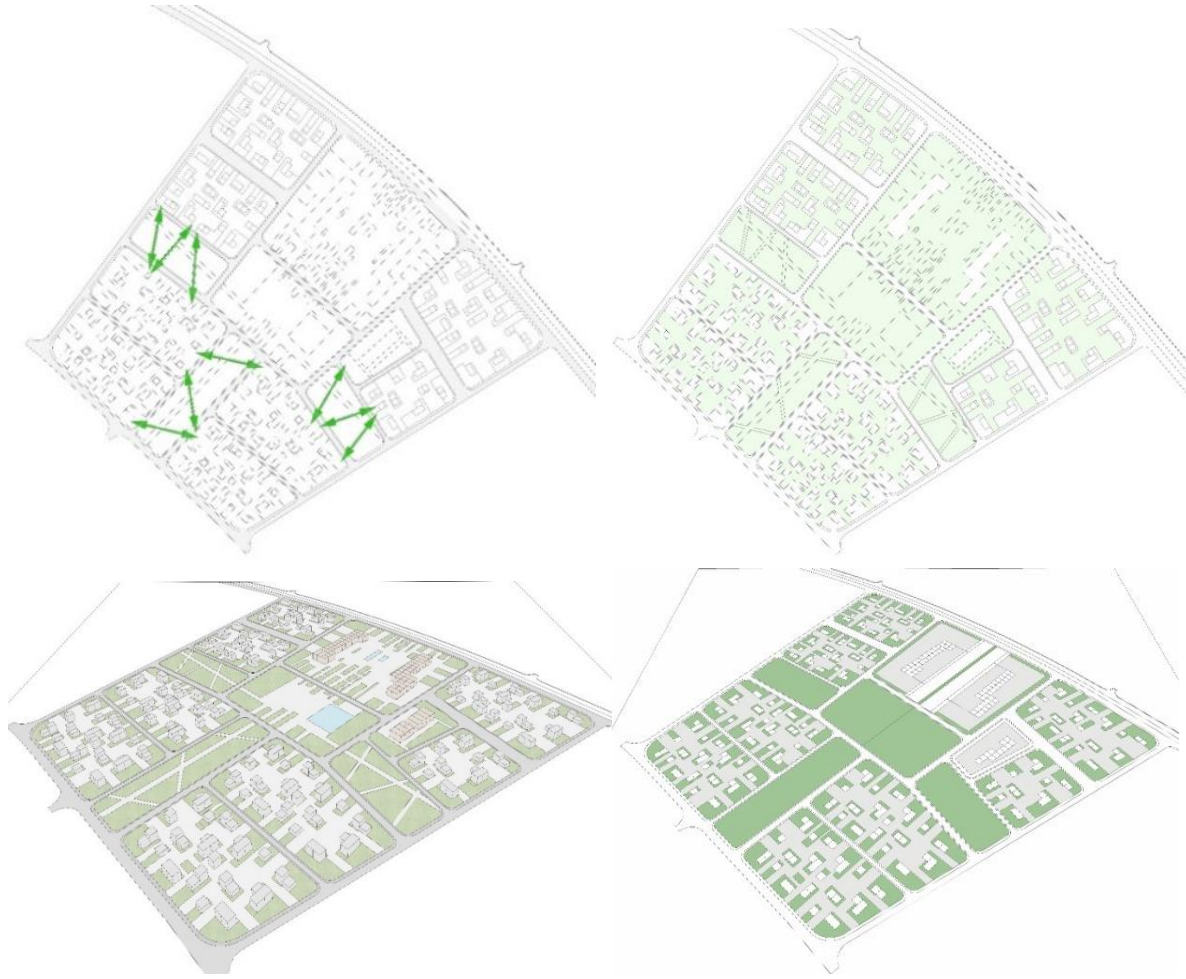

Şekil 14. Çalışma alanı parsel kullanım kararları ve ticaret alanları etki durumu paftası

- Yeşil sistem önerisi, Çorlu İlçesi yeşil alan kurgusu çerçevesinde, alanın kuzeyini güneyine bağlayan odak noktası oluşturabilecek merkezi bir aks boyunca devam eden bir yeşil sistem önerilmiştir. Bu yeşil aks konutlara ait ön bahçeler ile de ilişkilendirilmiş ve bütünsellik oluşturulmuştur. Aynı zamanda yapı ölçeğinde geliştirilen öneriler kapsamında da konutlara ilişkin olarak yeşil çatı öngörülmüştür. Bu durum, hem yeşilin süreklilik ve bütüncüllüğü destekleyecek, hem de yeşil alan miktarının artırılmasına katkı sağlayacaktır (Şekil 15, Şekil 16).

Şekil 15. Çalışma alanına ilişkin üst ve alt ölçek yeşil sistem öngörüsü

Şekil 16. Çalışma alanı yeşil alan tasarım kararları

- Rekreatyonel olanakları geliştirmek amaçlı her yaş grubuna hizmet edebilecek izleme-oturmaspor-eğlenme-dinlenme-oyun oynama temalı alanlar tasarlanmıştır. Aynı zamanda, ilgili ortak kullanım alanları, yeşil alanlarla çevrelenmiş yol bağlantıları ile desteklenerek kurgulanmış olup, her yaş grubuna ilişkin kişilerin eşit mesafede erişilebilmesi sağlanmıştır. Böylelikle, aktif ve pasif rekreasyon alanları, yeşil alanlar ve konutlar arasında yaya sürekliliği sağlanmıştır (Şekil 17).

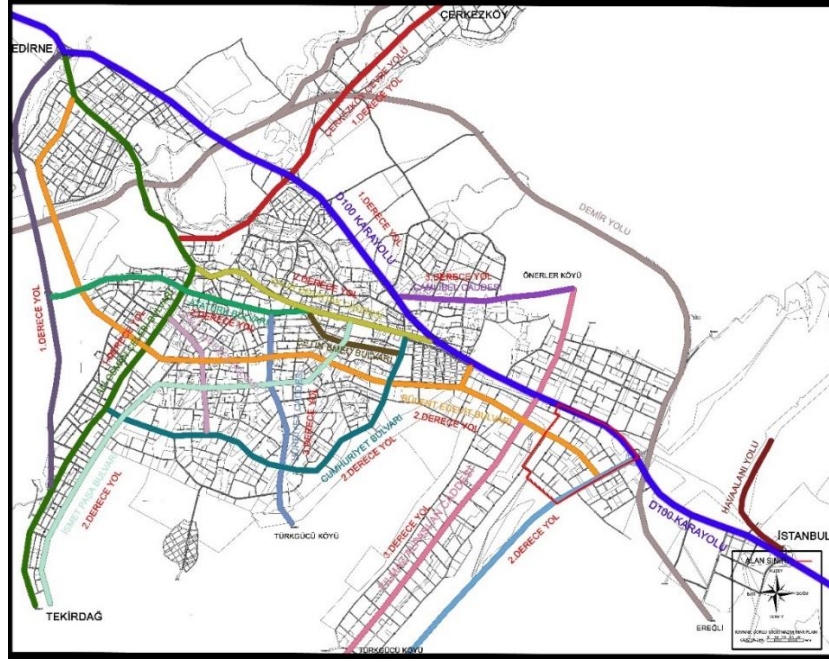

Şekil 17. Aktif ve pasif rekreasyon alanlarına yönelik örnek tasarımlar

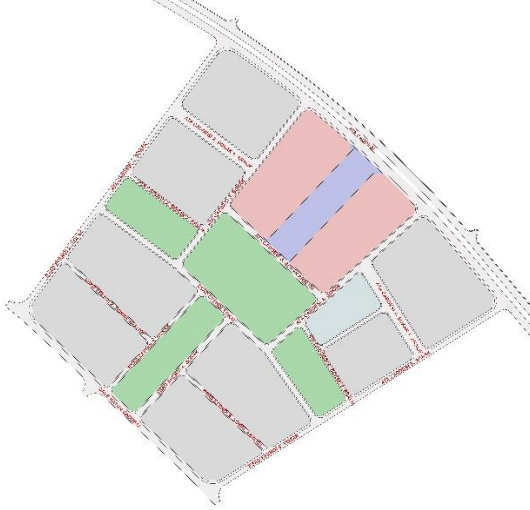
- Ortak alanlarda, bireylerin sosyalleşmelerini güçlendirecek, oturma-izleme-sohbet etme olanağı sağlayan alanlar tasarlanmıştır (Şekil 18).

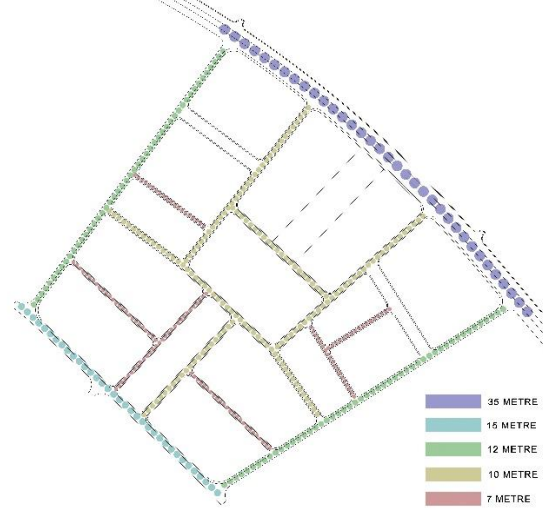
Şekil 18. Ortak mekanlara ilişkin tasarımlar

CADDE VE SOKAK ADLARI

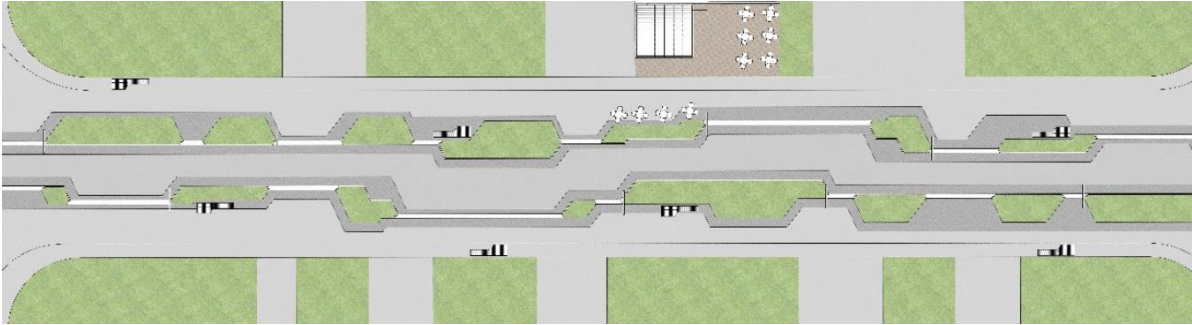
CADDE VE SOKAK GENİŞLİKLERİ

Şekil 19. Çalışma alanına ilişkin cadde ve sokaklar

- Mahalle dokusunun ana omurgası yollar (Şekil 19) insan odaklı olarak tasarlanmıştır. Öyleki Göksu (2013) çalışmasında; kişilerin kolay erişim sağlayabilmeleri için kullanımlar arası süreklilik ve dolaşımın sağlanması gerekliliğini belirtmiştir [28]. Diğer taraftan Avrupa Kentsel Şartı Bildirgesi'nin ulaşım ile ilgili ilkeler bölümünde; araç trafiğinin azaltılması, ulaşım biçimlerinin çeşitlendirilmesi ve yol ağının sosyal mekan olarak işlevlendirilmesi yer almıştır

[29]. Bu kapsamda yaya erişiminin öncelikli olduğu Woornef ve Home zone uygulamaları önerilmiştir (Şekil 20, Şekil 22). Keza Woornef sistemi sokak trafiğinin ya da trafik hızının azaltılmasıyla sokakta çocuklar için oyun mekânlarının geliştirilmesini, dinlenme, oturma mekânlarının oluşturulmasını amaçlayan bir sistemdir [30, 31]. “Home Zone” ise, sokak içerisinde trafik hızını azaltarak, yaya öncelikli yollar, oturma mekânları ve oyun alanları oluşturulması amacıyla yapılan sistemdir [32, 31]. Mahalle tasarımında bu sistemler örnek alınarak Ata Caddesi 4. Sokak 1. Aralık ve Ata Caddesi 2. Sokak 1. Aralık bu yaklaşımla tasarlanmıştır.

Şekil 20. Ata Caddesi 2. Sokak 1. Aralık ta yapımı planlanan woornef sokağı plan görünüşü.

Şekil 21. Woornef sokağı görselleri

- Toplu taşıma duraklarına götüren sokaklar uygun bir kaldırım ve bisiklet yolu sistemi ile tasarlanması öngörülmüştür (Şekil 22). Böylelikle hız seviyesi düşürülmüş araç trafiğine karşılık yoğunluklu yaya ve bisiklet yol düzeni öngörülmüştür. Aynı zamanda yayalar için uygun noktalarda cepler açılarak, yayaların sosyal mekan olarak kullanabilecekleri odaklar tasarlanmıştır.

Şekil 22. Bisiklet yolu görseli

- Farklı yollar arasında güvenlik ve görsel etki oluşturmak amacıyla yeşil bantlar oluşturulmuştur. Bu alan bisiklet yolu ile taşıt trafiği ve yaya yolu arasında bir ayırım sağlar (Şekil 23, Şekil 24).

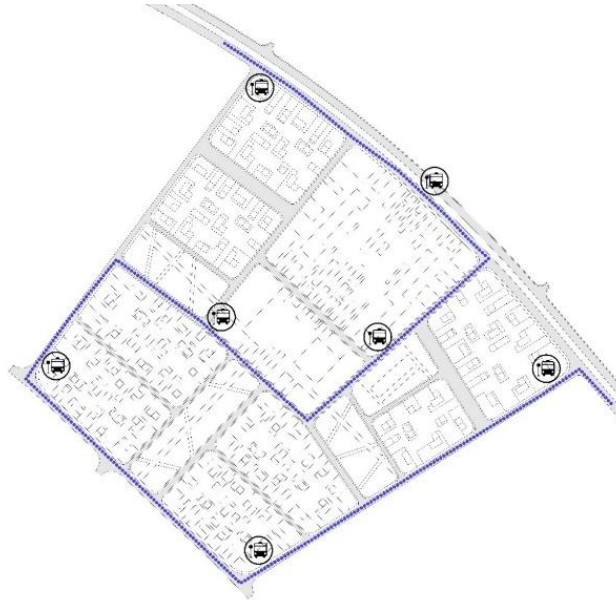

Şekil 23. Araç yolu, bisiklet yolu ve yaya yolu görseli

Şekil 24. Otopark alanları ve konut girişleri

- Toplu taşımaya hizmet edebilecek otobüs güzergâhı ve durak önerileri geliştirilmiştir (Şekil 25). İlgili önerilerin geliştirilmesinde; ana yola ve odak açık alanlara erişim dikkate alınmıştır.

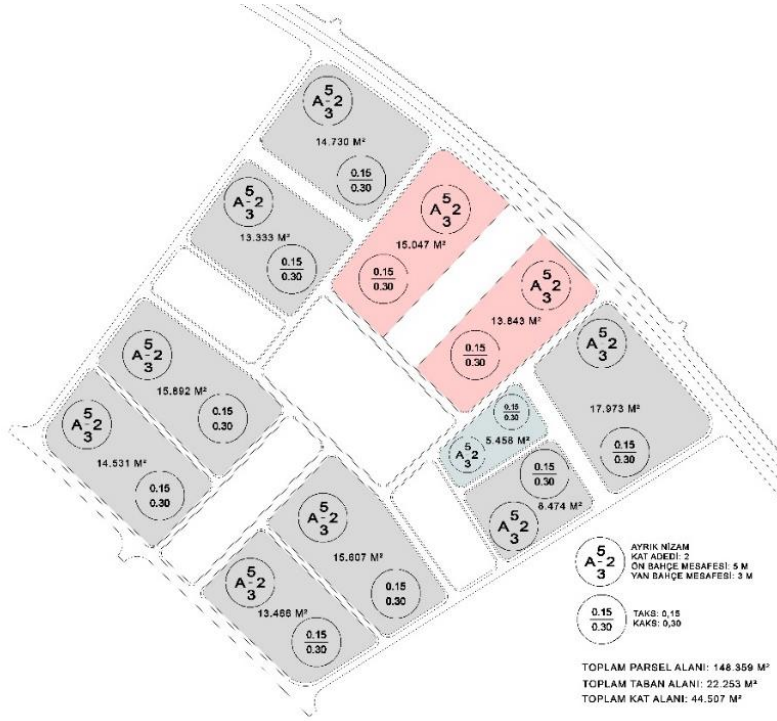

Şekil 25. Çalışma alanı otobüs güzergâhı ve durak önerileri

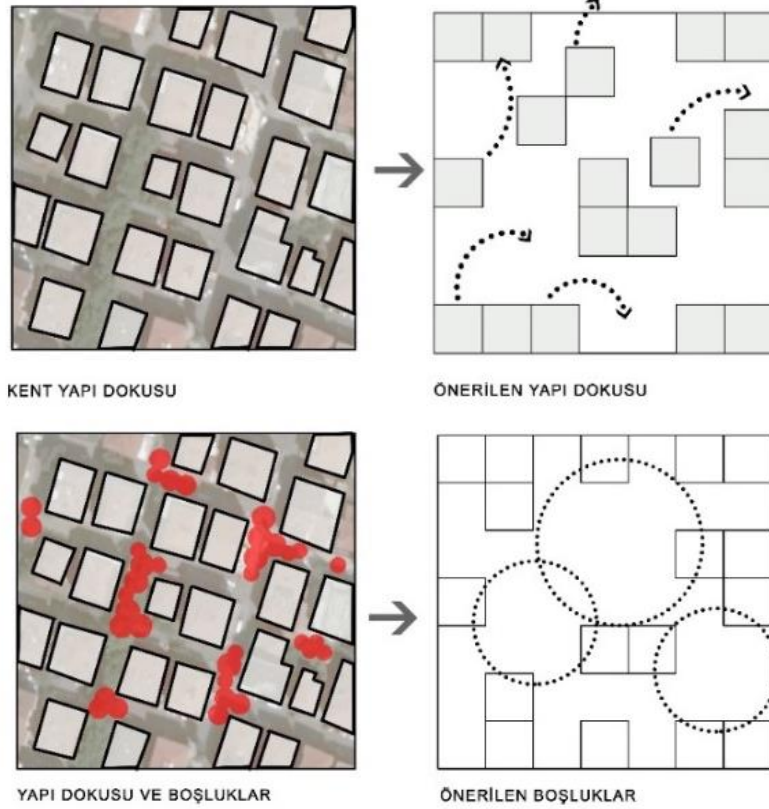
- İmar planına göre yapı düzeni ve parsel büyüklükleri incelendiğinde; ayırık nizam, iki kat, ön bahçe mesafesi beş metre, yan bahçe mesafesi üç metre olarak uygulanması gerektiği belirtilmektedir. Yapı düzenine ilişkin tasarım, ilgili ilkeler dikkate alınarak; iki, üç veya dört tarafı yeşille çevrilenmiş olarak, dikdörtgen, kare ve L gibi farklı ölçüler çerçevesinde

gerçekleştirilmiştir (Şekil 26). Yapılara ilişkin manzara ve giriş yeri seçiminde güneş ve hakim rüzgar yönünün dikkate alınması sağlanmıştır.

- Yapıların yerleşim düzeninde ortak kullanım alanları ve boşluklar bırakılması öngörülmüştür (Şekil 27).

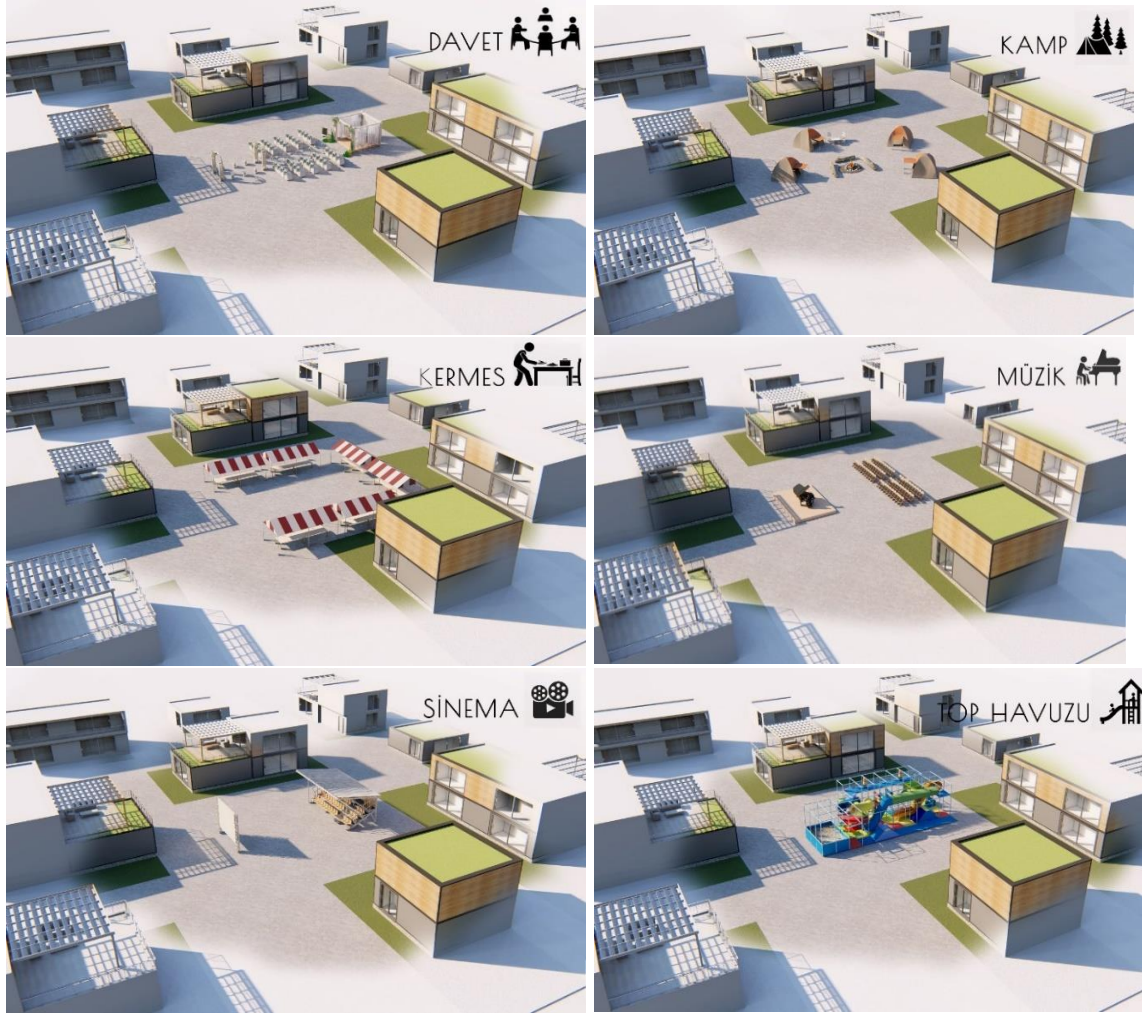

Şekil 26. İmar planına göre yapı düzeni ve parsel büyüklükleri

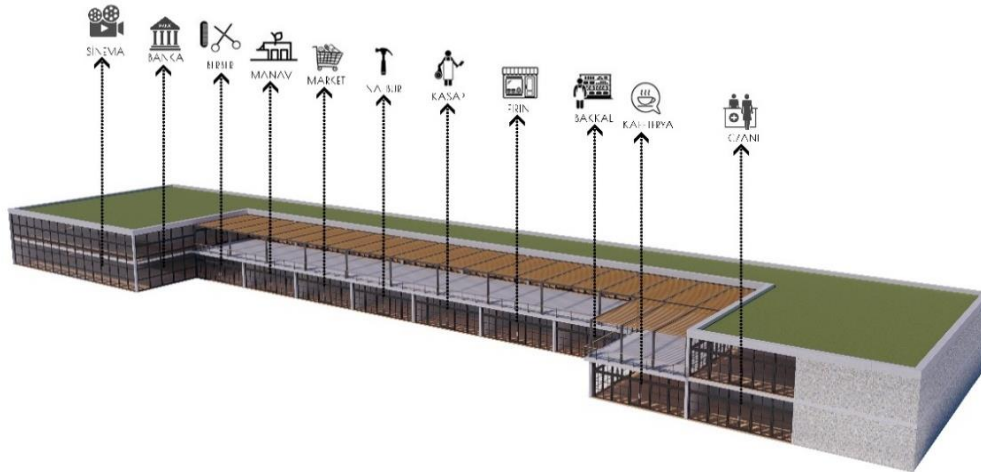

Şekil 27. Kent yapı dokusu ve önerilen yapı dokusu

- Yapı aralarında oluşturulan ortak kullanım alanları mahallelinin ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak şekilde esnek tasarlanmış çeşitli kullanım senaryoları düşünülerek oluşturulmuştur (Şekil 28).
- Ticari/hizmet birimlerinin tasarımında; işlevsellik, çeşitlilik, erişilebilirlik ve birleştiricilik ilkeleri benimsenmiştir. Bu durumun, kişilerin mekan algısı ve aidiyet hissini güçleneceği düşünülmüştür (Şekil 29). Öyle ki; Göksu (2013) da çalışmasında; ticari/hizmet birimlerinden (fırın, kasap, bakkal, manav, vb.) oluşan bir çarşının, bir mahalle ünitesi kapsamında canlılık ve hareketliliği sağlayan, ihtiyaç duyulan ve sosyal ilişkileri geliştiren ortak mekânlar olarak geliştirilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir [28].

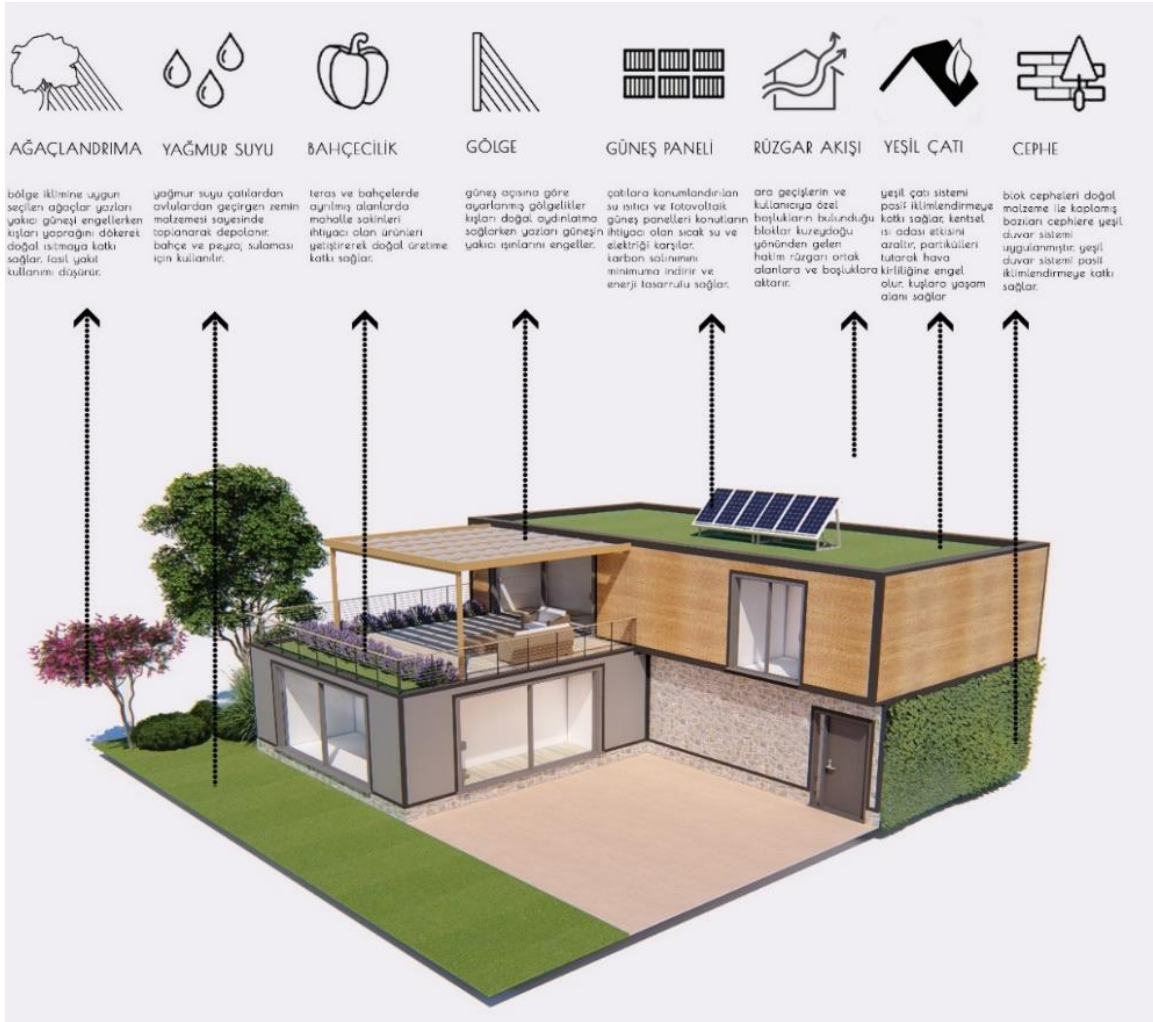
Şekil 28. Ortak kullanım alanı, kullanım senaryoları

Şekil 29. Ticari yapı kullanımları

- Oluşturulan konsept kapsamında farklı tasarım yaklaşımları çerçevesinde ekolojik yaklaşımli binalar tasarlanmış ve minimum enerji harcayan çevreci çözümler üretilmiştir Aynı zamanda insan ölçeği göz önünde bulundurularak öz (Şekil 30, Şekil 31).

Şekil 30. Ekolojik yapı tasarımı.

Şekil 31. Farklı konut tasarımı örnekleri

- Su etkin tasarım çerçevesinde; çatılardan toplanan yağmur sularının, teras bahçeleri ve yeşil duvarların sulanmasında kullanılmak üzere yer altındaki sarnıçlarda toplanması öngörülmüştür. Açık-yeşil alan ve konut bahçelerinde kurakçıl peyzaja uyum sağlayabilecek ve yörenin iklim koşullarına uygun Meşe (*Quercus sp.*), Çınar (*Platanus sp.*), Akçaağaç (*Acer sp.*), Ihlamur (*Tilia sp.*), İğde (*Eleagnus sp.*) gibi türlerden kullanımı öngörülmüştür.

Sonuç olarak, bu çalışma, mahalle kurgusu çerçevesinde plan ve tasarım yaklaşımlarında özgün ve yerel değerlerini koruyabilen sürdürülebilir bir yaşam ortamı oluşturmanın önemini ortaya koymuştur. Bu kapsamda; alan özelinde 3 boyutlu görsellerle desteklenen komşuluk, aktivite çeşitliliği, yeşil süreklilik, sosyal ilişkiler, yürünebilirlik, erişilebilirlik, karma ve ortak kullanımlar ile az katlı yapılaşmayı öngören tasarım kararları geliştirilmiştir.

Not: Bu çalışma IV. Uluslararası Uygulamalı Bilimler, Mühendislik ve Matematik Kongresinde özet olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- [1] Özbek Eren, İ. (2012). Türkiye'de Dönüşen Kentlerin Son Kalesi: Kent Kurucu Öge Olarak Osmanlı'dan Günümüze Mahalle. *International Journal of Human Science*, 9 (2), 1547-156.
- [2] Tuğcu, P. ve Arslan, T.V. (2019). Türkiye'de Geleneksel Mahalle Kimliğinin Sürdürülebilirliğinin Yarışma Projeleri Üzerinden İncelenmesi *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 4 (1), 93-115.
- [3] Anonim (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Konut Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- [4] Galster, G. (2001). On the Nature of Neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12), 2111–2124.
- [5] Patricios, N. (2002). The Neighborhood Concept: A Retrospective Of Physical Design and Social Interaction. *The Journal of Architectural and Planning Research*, 19(1), 70–90.
- [6] Alver, K. (2010). Mahalle: Mekân ve Hayatın Esrarlı Birlikteliği. *İdealkent Dergisi*, 2, 116-139.
- [7] Gutierrez, E.E., (2015). Collaborative Neighborhood-Scale Sustainability Assessment and Planning Using The Spatial Optimization For Urban Resource Conservation and Engagement (SOURCE) Tool: Applying The Analytic Hierarchy Process For Spatial Decision Support. Doctor Of Philosophy In Environmental Sciences, Oregon University, 39–47.
- [8] Akın, O. ve Hamamcıoğlu, C.C. (2018). Yaşanabilir ve Kimlikli Mahalle Birimleri Tasarım İlkeleri: İstanbul'da Kadıköy ve Ataşehir Örneği Karşılaştırması, *Mimarist*, 3, 77-83.
- [9] Çelikyay, S. ve Öztaş, G. (2019). Sürdürülebilir Kentsel Gelişmede Mahalle Ölçeği. *Mimarlık, Planlama ve Tasarım Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler*, Ed. Kaya, L.G., Abbasova, S., 229-238.
- [10] Ünal, S.G. ve Erol, D. (2020). Sürdürülebilir Mahalle Planlamasının Değişimi, Planlamada Yeni Eğilim “EkoYer” Yaklaşımı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Planlama*, 30(1), 15–35.
- [11] Duany, A., Plater-Zyberk, E. Ve Alminana, R. (2003). *The New Civic Art: Elements of Town Planning*. Rizzoli Publications, New York.
- [12] Anonim (2019). On Birinci Kalkınma Planı. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- [13] Anonim (2014a). Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği. 14.06.2014 Tarih ve 29030 sayılı karar, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140614-2.htm>. Erişim tarihi: 15.10.2022.
- [14] Anonim (2016). Kentsel Tasarım Rehberleri/Araştırma ve Tanımlama. Cilt I, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı öncülüğünde hazırlanan ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kentsel Tasarım Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

- [15] Anonim (2017). Ulusal Mimari Kentsel Tasarım Fikir Çalışması 7 İklim 7 Bölge Mahalle. T.C Başbakanlık TOKİ, Emlak Konut, Ankara.
- [16] Anonim (2014b). Çorlu İlçesi 1/5000 Nazım İmar Planı ve Raporu, Çorlu Belediyesi.
- [17] Anonim (2014c). Çorlu İlçesi 1/1000 Uygulama İmar Planı ve Raporu, Çorlu Belediyesi.
- [18] Sarı Başman, B. ve Akın, O. (2018). Mahalle Ölçeğinden Birim Konut Ölçeğine Ortak Mekân Kavramı ve Değişimi. DeğişKent Değişen Kent, Mekân ve Biçim Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu, 945-962.
- [19] Atıl, A., Gülgün, B. ve Yörük, İ. (2005). Sürdürülebilir Kentler ve Peyzaj Mimarlığı. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, (42), 215-226.
- [20] Coşgun, S. (2013). Kentsel Tasarım Kapsamında Kentsel Peyzaj Tasarımı ve Diyarbakır Kayapınar Örneğinde İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [21] Birişçi, T., Güney, M.A., Türel, H.S., Kılıçaslan, Ç. (2012). Bitkisel Tasarım. Üniversiteler Ofset, Bornova.
- [22] Onur, E.B., Peyzaj Tasarım ve Yönetiminde Ekolojik Yaklaşım ve Sürdürülebilir Kent Hedefine Katkıları. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 2(5), 245-252, 2012.
- [23] Korkut, A. ve Kiper, T. (2016). Yaşanılabilir, İnsan Odaklı Kent Yaklaşımı, 4. Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 25-38.
- [24] Korkut, A., Kiper, T., Üstün Topal, T. (2017). Kentsel Peyzaj Tasarımda Ekolojik Yaklaşımlar, Artium, 5 (1), 14-26.
- [25] Yenice, M. S. (2005). Kentsel Planlama Sürecinde Konya Kent Formunun Gelişimi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- [26] Erdoğan, G. (2015). Kent Makroformlarının Mekânı Kullanma Verimliliklerinin Fraktal Boyut ile İncelenmesi. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [27] Aktuğlu Aktan, E.O. (2012). İdeal ve Ütopik Kent Modellerine Ulaşım Bağlamında Biçimsel Yaklaşımlar. İdealkent, 5, 68-103.
- [28] Göksu, A. F. (2013). Mahalle 3 Yaşamsal Dokunuş. www.mahalle3d.weebly.com, Erişim tarihi: 19.10.2022.
- [29] Palabıyık, H. (2004). Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Anlaşmaları, Avrupa Kentsel Şartı, Ed. İzmir, Z., Toprak, H., Yavaş, M., Birleşik Yayınları.
- [30] Ergen, S. (2000) Sokakların Çocuk Oyun Alanı Olarak Kullanılabilirliğine İlişkin Bir Yöntem Denemesi: Süleymaniye Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[31] Tandoğan, O. (2014). Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekân: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar. *Megaron*, 9(1),19-33.

[32] Surrey County Council, (2003). Tandridge Home Zone Project. Retrieved February 19, 2003, from www.surreycc.gov.ok. Erişim tarihi: 12.12.2017.